

PRILOG 11

MATRICA KOMENTARA SA JAVNE RASPRAVE NA STUDIJU UTICAJA NA OKOLIŠ

*Studija uticaja na okoliš za projekat izgradnje
HE Kovanići na rijeci Bosni*

Zainteresirana strana	Komentar	Odgovor Izrađivača SUO
Amir Alihodžić – MZ Topčić Polje	1. Da li ima HE uticaj na eroziju zato što rijeka Bosna ima III kategoriju erozivnih pojava?	HE Kovanići se ne planira graditi na erozivnom području već erozivno područje postoji na vodotoku koji se ulijeva u rijeku Bosnu i na koji izgradnja HE Kovanići nema negativan utjecaj s obzirom da se HE nalazi nizvodno. U Studiji je navedeno da se tokom izgradnje HE Kovanići mora projektirati i izvesti sanacija klizišta u slivu Starinskog potoka, koja je glavni uzročnik ekscerne pojave erozije u njegovom slivu. Projekat izgradnje HE Kovanići ni na koji način ne može pogoršati tu situaciju već je samo poboljšati.
	2. Koliko se zadržava voda u akumulaciji i da li će doći do pojave neprijatnih mirisa?	Radi se o maloj akumulaciji koja ne omogućava ni dnevno izravnane te stoga HE Kovanići radi kao protočna elektrana prerađujući prirodne doticaje, pa se voda može zadržavati par sati. Vegetacija se uklanja u toku gradnje hidroelektrane i neposredno prije punjenja akumulacije, a u skladu sa Planom uklanjanja vegetacije, a kako bi se izbjegli uticaji u fazi rada HE. S obzirom da će se prije punjenja akumulacije ukloniti sva vegetacija iz područja akumulacije, ne očekuje se pojava neugodnih mirisa od truljenja vegetacije.
	3. Kako će se brana i akumulacija ponašati u slučaju poplava?	Proračuni akumulacije u Itejnom projektu kod nailaska velikih voda su pokazali da neće doći do pogoršanja uslova tečenja u odnosu na prirodno stanje. Akumulacija je mala i nema mogućnosti nikakvog zadržavanja valova velikih voda. Prelivi su projektovani da propuštaju 1000-godišnju vodu. Svakako će ova problematika biti dodatno analizirana u okviru Glavnog projekta. Studija je dopunjena u poglavlju 1.5. sa dodatnim informacijama u pogledu potrebe za dodatnim istraživanjima u okviru izrade Glavnog projekta, te sa opisom tehničkog osmatranja koja će provesti u fazi prije izgradnje, tokom izgradnje i tokom eksploatacije HE.
	4. Kakvu će korist imati stanovnici Topčić polja i Kovanića od gradnje HE Kovanići?	Na javnoj raspravi je odgovoreno na pitanje, odnosno, dati su sljedeći komentari: Direktor JP EP BiH je odgovorio da se Elektroprivreda BiH trudi da održi „Prijateljsko okruženje“, te da kao i na ostalim projektima koje provodi, da se 3% investicije izdvaja za lokalnu zajednicu pod uticajem projekta. Lokalna zajednica/Općina je ta koja odlučuje o raspoređivanju tih fondova - da li je to putna infrastruktura ili školska infrastruktura. NIJAZ ZEREM, predstavnik konsultanta, je rekao da će izgradnjom MHE Kovanići izvršiti sanacija klizišta kroz projekat.
	5. ArecelorMittal Zenica ispušta otpadne vode u rijeku Bosnu. Može li se garantovati da će AMZ izgraditi prečistač otpadnih voda?	Navedeno nije zadatak definisanja u okviru SUO. Studija uticaja na okoliš se izrađuje po tačkama sadržaja u skladu sa Pravilnikom o sadržaju studije uticaja na okoliš ("Službene novine Federacije BiH", broj: 63/21) i Rješenju o obimu i sadržaju Studije uticaja na okoliš Federalnog ministarstva okoliša i turizma, broj UPI 05/1-19-4-24/22, od 07.04.2023. godine. Aktivnosti vezane za ArecelorMittal Zenica se mogu tražiti od Operatera pogona i postrojenje i nadležnog Ministarstva. Federalno ministarstvo okoliša i turizma donijelo izmjene i dopune Uredbe o ispuštanju tehnoloških otpadnih voda u prirodni recipijent ili sistem javne kanalizacije („Službene novine Federacije BiH broj 1/24) prema kojoj do 30.6.2026. cjelokupna industrija u FBiH mora imati uređaje za prečišćavanje tehnoloških otpadnih voda do graničnih vrijednosti utvrđenih uredbom. Osim ovoga, Federalno ministarstvo okoliša i turizma je u fazi donošenja izmjena Pravilnika o akcidentima na vodnom tijelu kojom će se unaprijediti sistem obavještanja po pojavi incidenta, reagovanja odgovornih, uzimanja uzoraka itd. Ovo je pogotovo važno imajući u vidu da je AMZ ima nedavno dva ozbiljna incidenta ispuštanja zagađenja u rijeku Bosnu.

*Studija uticaja na okoliš za projekat izgradnje
HE Kovanići na rijeci Bosni*

Zainteresirana strana	Komentar	Odgovor Izrađivača SUO
Munib Husejnagić – Grad Zenica	u ime načelnika Grada Zenica je rekao da je nedovoljno ili nikako u Studiji uticaja na okoliš obrađeno čišćenje taloga - od Sarajeva do Kovanića. Postavio je pitanje koliko će biti taloga, kako će se on čistiti i kako će se zbrinjavati? Riblja staza mora biti otvorena (imati minimalni protok EPP) 24 sata a ne ponekad imamo male brane koje zaustave prolaz svoj ribi. Znači nema povremenog puštanja u funkciju riblje staze već mora biti trajni prolaz, dakle ne da je na operateru, već mora biti otvorena stalno. I još da mi se odgovori na pitanje u vezi pojave magle, tj. uticaj pojave magle uslijed izgradnje HE Kovanići.	<p><u>Na javnoj raspravi je odgovoreno na pitanje, odnosno, dati su sljedeći komentari:</u> NIJAZ ZEREM, predstavnik konsultanta - Nema bojazni da će nanos ostati u brani akumulacije, naravno jedan manji dio hoće, ali veći dio prolazi nizvodno. Nanosi će morati da se čiste u skladu sa zakonskom regulativom kako se čiste i u ostalim akumulacijama. Vučeni nanos će ostati na repu akumulacije, a suspendovani će doći do brane.</p> <p>Predstavnik konsultanta je također naglasio da je predviđena riblja staza koja će raditi 24h dnevno, svaki dan, 12 mjeseci godišnje. Dakle, nema opcije da investitor utiče na otvaranje ili zatvaranje riblje staze.</p> <p><u>Dodatno obrazloženje konsultanta:</u> Izgradnja HE će dovesti do promjene u vodenom toku, zbog stvaranje akumulacije ili promjena protoka rijeke. Ove promjene indirektno vode ka promjeni odnosno povećanju temperature vode i lokalne vlažnost vazduha, što može dovesti do promjena mikroklimatskih uslova i ekoloških procesa na ograničenom prostoru zone utjecaja predmetnog projekta odnosno utjecaji su lokalizovani. Mikroklima se odnosi na klimatske uslove koji se javljaju u manjoj, specifičnoj oblasti, unutar većeg klimatskog regiona, odnosno mikroklimatski uslovi vladaju na veoma malim skalama, poput jednog dvorišta, parka ili oblasti oko specifičnih objekata npr. hidroelektrane. Međutim, efekti promjena mikroklimatskih uslova ne utječu značajno na šire obrasce i područja, odnosno neće dovesti do promjene klimatskih faktora ni klime predmetnog područja.</p>
Mustafa Tarabaz – GU Zenica	Obratio se komentarom o direktnom uticaju sužnja rijeke Bosne, ubrzanja rijeke Bosne. Topčić polje je posljedica klizišta Bistrica. Pojavljivat će se magla, past će temperatura, promijenit će se klima. Direktna uticaj suženja korita će biti sa 65 na 30 metara. Potrebno je da se priobalno područje geološki obradi. Koliko je meni poznato, HE se prave na čvrstim obalama, a ne ovako erozivnom području.	<p><u>Na javnoj raspravi je odgovoreno na pitanje, odnosno, dati su sljedeći komentari:</u> NIJAZ ZEREM, predstavnik konsultanta, je rekao da je Topčić polje posljedica erozije. Također je naglasio da je dužina akumulacije 3,5 km iz razloga jer je planirana HE protočna i radi sa doticajima, dakle nema stajaće vode, nema jezera. Nema akumulisanja vode i njenog zadržavanja, niti regulisanja režima tečenja.</p> <p><u>Dodatno obrazloženje konsultanta:</u> HE Kovanići se ne planira graditi na erozivnom području već erozivno područje postoji na vodotoku koji se ulijeva u r. Bosnu i na koji izgradnja HE Kovanići nema negativan utjecaj s obzirom da se HE nalazi nizvodno.</p> <p>U Studiji je navedeno da se tokom izgradnje HE Kovanići mora projektirati i izvesti sanacija klizišta u slivu Starinskog potoka, koja je glavni uzročnik ekscesne pojave erozije u njegovom slivu. HE Kovanići ni na koji način ne može pogoršati tu situaciju već je samo poboljšati.</p>
Vernes Menzilović – MZ Bistrica – vijećnik Grada Zenica	Rekao je da će Topčić polje biti zaplavljeno nanosom, te izrazio bojazan da ce u MZ Bistrica biti izgubljena putna komunikacija izgradnjom ove HE.	<p><u>Na javnoj raspravi je odgovoreno na pitanje, odnosno, dati su sljedeći komentari:</u> NIJAZ ZEREM, predstavnik konsultanta, je rekao da će izgradnjom HE Kovanići izvršiti sanacija klizišta kroz projekat. Nema bojazni da će nanos ostati u brani akumulacije, naravno jedan manji dio hoće, ali veći dio prolazi nizvodno. Nanosi će morati da se čiste u skladu sa zakonskom regulativom kako se čiste i u ostalim akumulacijama. Vučeni nanos će ostati na repu akumulacije, a suspendovani će doći do brane.</p> <p><u>Dodatno obrazloženje konsultanta:</u> Prema proračunima Idejnog projekta, nijedna putna komunikacije neće biti izgubljena. Putne komunikacije na koje bi formiranje akumulacije moglo imati uticaj će se dodatno stabilizirati kroz projekat izgradnje HE Kovanići.</p>
Sulejman Nadžak – Predstavnik MZ Kovanići	Pitao je šta će MZ Kovanići dobiti od JP EP BiH? Pitanje se odnosi na benefite, zapošljavanje mještana i dr.	<p><u>Na javnoj raspravi je odgovoreno na pitanje, odnosno, dati su sljedeći komentari:</u> Direktor JP EP BiH je odgovorio da se Elektroprivreda BiH trudi da održi „Prijateljsko okruženje“, te da kao i na ostalim projektima koje provodi, da se 3% investicije izdvaja za lokalnu zajednicu pod uticajem projekta. Lokalna zajednica/Općina je ta koja odlučuje o raspoređivanju tih fondova - da li je to putna infrastruktura ili školska infrastruktura.</p>

*Studija uticaja na okoliš za projekat izgradnje
HE Kovanići na rijeci Bosni*

Zainteresirana strana	Komentar	Odgovor Izrađivača SUO
		JASMINA COMIC, predstavnik konsultanta, je rekla da je u samoj Studiji data preporuka investitoru što se tiče zapošljavanja lokalnog stanovništva, ali i korištenja lokalnih resursa u obliku usluga, zapošljavanja malih obrta i slično.
Mirnes Kamerić - mještalin	Je rekao da ako krenemo sa njim vidjet ćemo 10 vidri. Također je pitao hoće li biti riblja staza, te postoji li mogućnost zaposlenja lokalnog stanovništva iz MZ Kovanići? Naglasio je također da lokalne kompanije moraju imati prednost. Uticaji su do Vranduka.	<p><u>Na javnoj raspravi je odgovoreno na pitanje, odnosno, dati su sljedeći komentari:</u> Predstavnik konsultanta je naglasio da je predviđena riblja staza koja će raditi 24h dnevno, svaki dan 12 mjeseci godišnje.</p> <p>Istraživanja vrsta faune su rađena sezonski tokom jedne kalendarske godine i vidra nije uočena. Predstavnik konsultanta je odgovorio da je područje uticaja veće od same lokacije projekta pa se uticaji procjenjuju kao i okoliš na puno širem i obuhvatnijem prostoru. Sama izrada SUO je takva da se sva saznanja predstave u SUO, te budući da su od lokalnog stanovništva došli to saznanja o pojavi vidre, identično je navedeno u samoj SUO.</p> <p>JASMINA COMIC, predstavnik konsultanta, je rekla da je u samoj Studiji data preporuka investitoru što se tiče zapošljavanja lokalnog stanovništva, ali i korištenja lokalnih resursa u obliku usluga, zapošljavanja malih obrta i slično.</p> <p>Teško je bilo ispoštovati sve zahtjeve, jer je lokacija osjetljiva (magistralna cesta, željeznička pruga, planirana autocesta) sve je u bližoj lokaciji planiranog projekta, ali je obaveza bila da se procijene utjecaji projekta i predlože mjere koje će te utjecaje svesti na minimum.</p>
Brigita Lovrić – Općina Žepče	<p>Željela je napomenuti konzultanta kao i investitora koliko je glavni projekat bitan. Studija može biti kvalitetna i odlično urađena, međutim glavni projekat je taj po kojem se radovi na projektu odvijaju. Jako je bitno sve mjere koje će svesti negativan utjecaj na najmanju moguću mjeru inkorporirati u glavni projekat, a također revizija tj. Nadzor nad provođenjem mjera iz glavnog projekta mora biti na visokom nivou.</p> <p>U nekim studijama je napisano da se šuma nalazi na zaštićenom području, a u glavnom projektu vidimo da je ta ista šuma posjećena - dakle nije se vodilo računa da se mjere inkorporiraju u glavni projekat, što je veliki problem kod ovakve vrste velikih projekata. Investitor se mora obvezati na provođenje zadatih mjera - potpisivanjem ugovora sa ovlaštenim operaterom kako bi na adekvatan način zbrinjavao otpad.</p>	<p><u>Na javnoj raspravi je odgovoreno na pitanje, odnosno, dati su sljedeći komentari:</u> ZEDINA LAVIC, predstavnik EP BIH - Jako se vodilo računa o svim aspektima projekta pa smo već prilikom studije izvodljivosti u najranijoj fazi ovog projekta naložili projektantima da uzmu u obzir ekološke, socio-ekonomske aspekte. Dva projektna zadatka su razmatrana, a onaj koji nije zadovoljio ekološke zahtjeve je odbačen. Izabrali smo onaj zahvat u prostoru koji ima manje uticaje na okoliš.</p> <p><u>Dodatno obrazloženje konsultanta:</u> Detaljnim razmatranjem pitanja i komentara Konsultant je dopunio Studiju. Studija je dopunjena u tački 5.3 sa aspekta izrade Glavnog projekta i nadzora nad izvođenjem radova, između ostalog.</p>